

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

วรรณกรรม หรืองานเขียนสร้างสรรค์ด้วยภาษาไทย เป็นเครื่องมือที่มนุษย์ใช้สื่อสาร ถ่ายทอดเรื่องราว อารมณ์ ความรู้สึกต่างๆ ของมนุษย์ ในแต่ละยุคสมัย วรรณกรรมมุขปาฐะหรือ วรรณกรรมที่เป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งแบ่งตามรูปแบบการเขียน ได้สองประเภทใหญ่ คือ ร้อยแก้ว กับร้อยกรอง

ลักษณะของงานเขียนประเภทร้อยแก้ว เป็นงานเขียนที่มีลักษณะความเรียงธรรมดา ไม่มีบังคับฉันทลักษณ์ ซึ่งแตกต่างกับงานเขียนร้อยกรองที่จะมีการบังคับทางฉันทลักษณ์หรือ มีกฎเกณฑ์ทางเสียงที่แน่นอน (สุจิตรา จรจิต, 2547: 3)

วรรณกรรมร้อยแก้วของไทยที่ตกทอดมาตั้งแต่อดีตนั้น นอกจากจะเป็นตำราและพงศาวดาร ของไทยเอง ยังมีวรรณกรรมแปลจากต่างชาติอีกด้วย วรรณกรรมแปลที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันดี ในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชนั้น คือ เรื่อง สามก๊ก ซึ่งพระองค์ทรง พระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพระยาพระคลัง (หน) เป็นผู้อำนวยการแปลเป็นภาษาไทย เมื่อ พ.ศ. 2345 ดังที่ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ (2543: 45) ได้กล่าวยกย่องเรื่อง สามก๊ก ไว้ใน หนังสือตำนานสามก๊ก ว่า

...เรื่องสามก๊กนี้เป็นเรื่องจริง นักปราชญ์ได้อ่านก็ชอบใจ ใครมีปริชาสามารถได้อ่าน ก็ชอบใจ ชาวบ้านร้านตลาดได้อ่านก็ชอบใจ ทุกตะเจ็ญใจ ได้อ่านก็จงจะชอบใจ ในบรรดา หนังสือเรื่องพงศาวดารจีนที่ได้แปลเป็นไทย นับถือกันว่าสำนวนหนังสือสามก๊กดีกว่า เรื่องอื่น ด้วยใช้ถ้อยคำและเรียงความเรียบร้อยสม่าเสมออ่านเข้าใจง่าย ถึงมีผู้ชอบ ยกเอาประโยคในหนังสือสามก๊กไปพูดเล่นเป็นกามิติด...

ต่อมาในสมัยรัชการที่ 6 ได้มีการจัดตั้งวรรณคดีสโมสร เพื่อพิจารณาและคัดเลือกหนังสือ ที่ได้รับการยกย่องว่าแต่งดี มีคุณค่า ในวรรณกรรมร้อยแก้วนั้น เรื่องสามก๊ก ฉบับเจ้าพระยาพระคลัง (หน) ได้รับการยกย่องให้เป็นวรรณคดีของไทยเรื่องหนึ่ง ดังที่ เสนีย์ วิจารณ์ (2530: 22) ได้กล่าวถึงการยกย่องหนังสือ สามก๊ก ให้เป็นวรรณคดี ไว้ว่า

สามก๊กเป็นยอดแห่งความเรียงนิทาน เมื่อพิจารณาในด้านอักษรศาสตร์ สามก๊กเป็นแบบอย่างแห่งการแปลและเรียบเรียง เป็นภาษาร้อยแก้วที่เกลี้ยงเกลา ใช้ภาษาไทยเป็นส่วนใหญ่ สำนวนโวหารคมคาย บทอุปมาอุปไมยชัดเจนเข้าใจได้ทันทีทันใด

ในยุคสมัยปัจจุบัน เรื่องสามก๊ก ฉบับเจ้าพระยาพระคลัง (หน) ยังคงได้รับการยกย่องในด้านสำนวนการแปลไว้ ดังที่ ยาขอบนักประพันธ์ผู้มีสำนวนโวหารในด้านการเขียนเป็นหนึ่งในวงวรรณกรรมไทย (อ้างใน สุรินทร์ จันทรวินมณี, 2539: 38) กล่าวไว้ว่า

...ที่จริงถึงจะไม่มีท่านผู้นี้(เจ้าพระยาพระคลัง) ล่วงมาถึงปานนี้ ภาษาไทยก็คงไม่ขาดหนังสือเรื่องสามก๊ก เพราะใครคนใดคนหนึ่งก็คงจะทำขึ้นไว้เหมือนกัน แต่สิ่งที่ยังไม่เชื่อว่าจะมีใครทำได้เหมือนอย่างที่ว่าเจ้าพระยาพระคลัง (หน) ได้ทำไว้แล้วก็คือสามก๊กฉบับที่จะยั่งยืนเหมือนเมฆดังที่ท่านผู้นี้ได้ประสิทธิ์ประสาทไว้เป็นอาภรณ์แก่วรรณกรรมของชาติไทย...

เรื่องสามก๊กนั้นจัดเป็นวรรณคดีที่ให้คุณค่าทางด้านอารมณ์ อ่านแล้วได้ความสนุกเพลิดเพลิน คุณค่าด้านศีลธรรม และปัญญา ให้ความรู้ทางการปกครอง ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ค่านิยม วิถีชีวิตของมนุษย์ที่สอดแทรกผ่านตัวละคร ซึ่งตัวละครที่มีบทบาทเป็นที่รู้จักกันในนักอ่านสามก๊ก คือ ผู้นำก๊กทั้งสามก๊กได้แก่ เล่าปี่ โจโฉ และซุนกวน แต่ในเบื้องหลังของความสำเร็จ ยังมีตัวละครที่ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา หรือที่เรียกว่า กุนซือ คอยให้คำแนะนำการวางแผนการรบ การพูดเจรจากับมิตร และศัตรู กับนายของตนนั้น ตัวละครดังกล่าวได้แก่ ขงเบ้ง ที่ปรึกษา เล่าปี่ จิวยี่ ที่ปรึกษาซุนกวน และก๊วยแก ที่ปรึกษา โจโฉ ซึ่งตัวละครทั้งสามนี้ได้มีการใช้ถ้อยคำการเจรจาที่แสดงถึงความมีสติปัญญา ให้ผู้ที่ได้อ่านสามก๊กต้องคิดและทำความเข้าใจถึงความหมายของถ้อยคำ การสนทนาเหล่านั้น เพื่อให้ทราบความหมายที่แท้จริง และเห็นถึงลักษณะการเจรจาให้สัมฤทธิ์ผล

เมื่อการใช้ถ้อยคำพูดจาโต้ตอบกันของตัวละคร ในเรื่องสามก๊ก มีผลในทางความหมาย จึงแสดงให้เห็นว่า บทสนทนาของตัวละครนั้น มีบทบาทและมีความสำคัญ ต่อการดำเนินเรื่องแทน การบรรยายของผู้แต่ง ทำให้รู้จักตัวละครในเรื่อง ทั้งรูปร่างหน้าตาโดยที่ผู้แต่งไม่ต้องชี้แจงตรงๆ โดยใช้คำพูดผ่านบทสนทนาตามฐานะของตัวละครให้สมกับบทบาทในตอนนั้น สร้างความใกล้ชิด ความเป็นจริงจากถ้อยคำมากกว่าการบรรยายให้กับผู้อ่าน และทำให้บทประพันธ์น่าอ่านมากขึ้น (กุหลาบ มัลลิกมาศ, 2538: 115)

ในเรื่องของการศึกษาบทสนทนานั้น ทฤษฎีที่นำมาใช้ศึกษาความหมายในการสื่อสาร ขณะที่ผู้พูดกับผู้ฟังสนทนากันซึ่งผู้ฟังจะเข้าใจความหมายที่ผู้พูดสื่อออกมา ต้องอาศัยการตีความ ทั้งทางภาษาและจากบริบททางสถานการณ์ การศึกษาในลักษณะนี้เรียกว่า วัจนปฏิบัติศาสตร์ (pragmatics) ได้มีนักวิชาการกล่าวถึงทฤษฎีวัจนปฏิบัติศาสตร์ไว้ดังนี้

วิภากร วงศ์ไทย (2550: 18 อ้างถึงใน Camaron, 2002) ได้กล่าวถึงแนวคิดหลักของการศึกษาวัจนปฏิบัติศาสตร์ไว้ 2 ประการ คือ แนวคิดเรื่องการใช้ภาษาในการกระทำสิ่งต่างๆ (Speech Act) และเรื่องของความหมาย (Meaning) ดังนั้น วัจนปฏิบัติศาสตร์ หมายถึง การศึกษาความหมายที่เกิดขึ้นในขณะที่มีการสนทนาหรือปฏิสัมพันธ์เป็นความหมายที่ผู้พูดสื่อไปยังผู้ฟัง ซึ่งผู้ฟังจะเข้าใจความหมายนี้ ต้องอาศัยการตีความทั้งในทางภาษาและจากบริบทอื่น ถ้อยคำที่กล่าวออกมาในการสนทนา ทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ถือว่าเป็นวัจนกรรม (Speech Act) แบบหนึ่ง การสนทนากันตามแนวของวัจนปฏิบัติศาสตร์ จึงเป็นการแลกเปลี่ยนทางวัจนกรรมระหว่างผู้พูดกับผู้ฟังด้วยความร่วมมือกัน ซึ่งกลไกที่ทำให้สองฝ่ายสื่อสารเข้าใจกันได้ นั่นคือ ทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ เรียกว่า หลักการของความร่วมมือ (Co Operative Principle)

สุจริตลักษณ์ ศิพดุง (2549: 175-176) ได้ให้ความหมายของ วัจนปฏิบัติศาสตร์ ว่าหมายถึง “การศึกษาการใช้ภาษาในบริบททางสังคมโดยเน้นที่เจตนา และการตีความหมายของผู้ใช้ภาษาเป็นสำคัญ เป็นการศึกษาความหมายของถ้อยคำ (utterance) ที่ไม่เหมือนกับการศึกษาความหมายของคำหรือความหมายของประโยค”

ดังนั้น การวิเคราะห์บทสนทนาตามแนววัจนปฏิบัติศาสตร์ จึงอ้างอิงทฤษฎีที่สำคัญ คือ วัจนกรรม และกฎของความร่วมมือ เพื่อให้ทราบความหมายที่แท้จริงจากการสนทนา

จากที่กล่าวมาข้างต้นแล้วว่า เรื่อง สามก๊ก เป็นศาสตร์ที่สอนให้รู้จักตนเองและผู้อื่นสอดแทรกผ่านทางตัวละครและเรื่องราว ที่แสดงออกมาเป็นคำพูดที่ให้เห็นถึงความมีปัญญาไหวพริบ ไม่ให้เสียที่ฝ่ายศัตรู หรือการพูดจาให้เกิดประโยชน์แก่ตน หรือพูดแต่คำไพเราะเป็นที่ยินดีแก่ผู้ฟัง โดยเฉพาะตัวละครที่ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษานั้น มีการใช้ถ้อยคำเจรจา ที่แสดงให้เห็นถึงสติปัญญาที่ชาญฉลาด ต่างกันออกไปตามลักษณะ บุคลิกลักษณะของแต่ละตัวละคร เช่น “ขงเบ้ง” ซึ่งได้รับการขนานนามว่าเป็นผู้หยั่งรู้ดินฟ้ามหาสมุทร เป็นตัวละครที่บันดาลให้เหตุการณ์ทั้งหลายเป็นไป และมากด้วยไหวพริบปัญญา สามารถพูดเรื่องร้ายให้กลับกลายเป็นดี พูดเอาเมืองได้ ดังตอนที่ขงเบ้งรับอาสาเมืองกั๋งตั้ง และเข้าเจรจากับข้าราชการเมืองกั๋งตั้ง ซึ่งเป็นด่านแรกในการเข้าพูดชิงชัยทางการพูดกับขุนกวนผู้ยิ่งใหญ่ ที่มีทหารนับร้อยหมื่นเป็นอำนาจ แต่ขงเบ้ง บุรุษผู้ที่มีเพียงลิ้นสามนิ้วนี้ลิ้นเดียวเป็นอำนาจ ขงเบ้งได้ใช้ไหวพริบปัญญาของตนเข้าเจรจากับบรรดาขุนนางที่รู้ว่าขงเบ้งเป็นที่ปรึกษาของเล่าปี่ และต้องการมาเจรจากับขุนกวนรวมทัพกับเล่าปี่ จึงไม่มีท่าทีที่เป็นมิตรต่างคนก็รู้ว่าเรื่องชื่อด้านสติปัญญา จึงใช้คำพูดเหน็บแนม หวังที่จะให้ขงเบ้งได้รับความอับอาย และต้องการลองปัญญา แม้ขงเบ้งจะได้ค้ำบตามราชประเพณีพูดแล้วก็ตาม ในตอนนี้จึงเป็นตอนที่แสดงปัญญาไหวพริบของขงเบ้งที่ตอกกลับคำพูดเหน็บแนม เสียดแทง ของฝ่ายขุนนางขุนกวนด้วยลักษณะไหวพริบเช่นไรนั้น จะได้กล่าวถึงดังนี้

เตียวเจียวที่ปรึกษาอาวุโส เห็นขงเบ้งมีท่าทีฉลาดหลักแหลม ช่างพูดเจรจา คิดว่าขงเบ้งมาวันนี้ต้องการจะมาพูดเกลี้ยกล่อมขุนกวน จึงอยากลองปัญญาของขงเบ้ง ด้วยคำกล่าวที่ว่า

“แต่ก่อนข้าพเจ้าแจ้งว่าอาจารย์ฮกหลงอยู่ตำบลเขาโง่ลังกั๋ง เขาเลื่องลือว่ากอปรด้วยสติปัญญามาก เหมือนอาจารย์วันตั้ง จักเขย่งจะจริงกระนั้นหรือ”

การถามคำถามของเตียวเจียวเป็นการถามตามหลักคุณภาพ คือ พูดในสิ่งที่เป็นจริง ตามชื่อเสียงที่ได้ยินมา แต่ตอนท้ายที่พูดว่ามีสติปัญญาเหมือนอาจารย์วันตั้งจริงกระนั้นหรือ คำว่าจริงกระนั้นหรือ เป็นคำพูดที่แฝงความหมายโดยนัย มีเจตนาจะดูถูกขงเบ้ง ด้วยต้องการจะลองปัญญาขงเบ้ง

ขงเบ้งจึงตอบคำถามดังกล่าวว่า

“อันเขาสรรเสริญข้าพเจ้านั้นเป็นแต่ปัญญาภายนอก ซึ่งได้ทำการมาทั้งนั้นก็เหมือนความคิดคนทั้งปวงไม่ยากนัก ถึงผู้ใดจะทำก็ได้ อันปัญญาภายในนั้นใครยังหาล่วงรู้เห็นปรากฏไม่”

การตอบคำถามของ ขงเบ้ง ใช้หลักคุณภาพ คือ พุดให้ข้อมูลในสิ่งที่คนสรรเสริญยกย่อง เหมือนเป็นการพุดต่อมตน แต่ประโยคที่ว่า “อันปัญญาภายใน...ไม่” ขงเบ้ง ละเมิดหลักคุณภาพ คือ พุดในสิ่งที่ยังไม่มีหลักฐานปรากฏ โดยมีเจตนาต้องการบอกเป็นนัยให้เดิวยเจิวรู้ว่าสติปัญญาของตนนั้นยังมีอีกมาก เพราะรู้ว่าเดิวยเจิวต้องการลองปัญญาตน ซึ่งเป็นผลให้เดิวยเจิวรุกรถามคำถามต่อไปว่า

“ข้าพเจ้าได้ยินเขาถือว่า เล่าปีอุตสำหรับทำความเพียรไปเชิญท่านถึงสามครั้งจึงได้ตัวท่านมา เล่าปีมีความยินดีดังปลาได้น้ำ มีใจกำเริบคิดการใหญ่หลวงหมายจำทำการเอาเมืองเกงจิ๋ว เห็นจะได้ เป็นมั่นคง ดังอยู่ในกำมือเหมือนจะเอาเสื่อมาปลูงนั่งโดยง่าย เป็นไหนเมืองเกงจิ๋วจึงกลับไปได้แก่ โจโฉเล่า ท่านคิดอ่านประการใด”

จากคำถามดังกล่าว เดิวยเจิวพุดตามหลักคุณภาพ กล่าวถึงข้อมูลที่เป็นจริง และใช้การอุปมา เปรียบเทียบความยินดีที่เล่าปีได้ตัวขงเบ้งมา ว่าดีใจมากเหมือนปลาได้น้ำ จะเห็นได้คำถามคำถามในตอนนีเดิวยเจิวละเมิดหลักแบบมีนัย และใช้ประโยชน์จากหลักคุณภาพ โดยพุดตามข้อมูลที่รู้ว่าตอนนี้เล่าปีถอยทัพหนีโจโฉ และการพุดเช่นนี้มีจุดมุ่งหมายจะดูถูกสติปัญญาของขงเบ้ง ที่ไม่สามารถช่วยเล่าปียึดเกงจิ๋วได้

ขงเบ้งได้ฟังจึงตอบไปว่า

“ซึ่งเราจะคิดทำการเอาแผ่นดินเมืองเกงจิ๋วนี้ง่ายนัก เหมือนหนึ่งกลับฝ่ามือคว้าแหหงาย จะทำเมื่อใดก็สำเร็จเมื่อนั้น ซึ่งเหตุทั้งนี้ก็เพราะนายของเรามีความซื่อสัตย์ มิได้ปรารถนาจะชิงเอาสมบัติของแซ่เดียวกันไม่กระทำตามเราจึงได้ความเดือดร้อน มาน้อยใจด้วยเล่าจ้องลูกอมมือเชื้อด้วย ถ้อยคำคนสอพล่อ เอาเมืองซงหยงไปลอบยกให้โจโฉ โจโฉจึงได้กำเริบทำการใหญ่หลวงมาถึงเพียงนี้ และเล่าปีนายเรามาตั้งอยู่ ณ เมืองกังแฮนั้นก็หวังจะทำการใหญ่หลวงต่อไปอยู่ ถึงจะบอกให้ที่ ไหนจะรู้ ดังเอาแก้วไปทิ้งลงไว้ในตมก็ลบรัศมีเสียเปล่า”

จากคำตอบของขงเบ้ง จะเห็นว่า ขงเบ้ง ใช้หลักวิธีการ พูดตามขั้นตอนอธิบายให้เข้าใจ ตามลำดับ ว่าเล่าปีต้องหนีครั้งนี้เพราะความซื่อสัตย์ ไม่ทำตามที่ขงเบ้งบอกจึงต้องเดือดร้อน และเพราะถูกเล่าจ้องทรยศ ต่อมาใช้คำพูดขยายความโดยละเมียดหลักแบบมีนัย ใช้ประโยชน์จากหลัก ปริมาณ คือ ให้ข้อมูลต่อว่า ถึงจะถอยมาอยู่เมืองกังแฮ ก็คิดทำการใหญ่อยู่ จะบอกไปให้ผู้มีสติปัญญา เหมือนท่านรู้ก็ไม่มีประโยชน์อะไร โดยใช้การพูดแบบอุปมา ขงเบ้งตอบเช่นนี้เพราะคิดจะพูดให้ เดียวเจียวจนในคำพูดของตน แต่เดียวเจียวผู้มีปัญญาหลักแหลมกลับตอกกลับด้วยการดูถูกขงเบ้งว่า

“ท่านว่าขณะนี้เรากลัวจะไม่แน่นอนเหมือนปาก ส่วนปากก็ว่าจะไปทางนี้ เถ้าจะเดินไปทาง อื่นจะผิดกันไป...เมื่อเล่าปียังมีได้ท่านมาไว้เป็นการอุปถัมภ์นั้นจะคิดทำการสิ่งใดก็สำเร็จ...บัดนี้ได้ ท่านมาไว้เป็นที่ทำนุบำรุงแล้ว เห็นว่าการใหญ่หลวงก็สำเร็จโดยง่ายด้วยกำลังความคิดของท่าน เหตุไหนเล่าปีจึงได้ความเดือดร้อนกว่าแต่ก่อนอีกเล่า เทียวหนีโจโจเหมือนหนูติดจั่น แต่แผ่นดิน สักเท่าใบพุทราก็ไม่มีที่จะอยู่ นี้แลหรือเล่าปีได้อาศัยความคิดของท่านทำนุบำรุงช่วยอุปถัมภ์ แลคนทั้งปวงมาสรรเสริญว่าท่านมีปัญญาเหมือนวันตัง จักเยนนั้หาสมไม่ ซึ่งเราว่าทั้งนี้ ตามความจริงท่านอย่างน้อยใจเลย”

จากคำพูดดังกล่าวเดียวเจียวใช้หลักปริมาณ พูดขยายความให้ขงเบ้งฟัง แต่มีน้ำเสียงดูหมิ่น ขงเบ้งอยู่เป็นนัย ดังคำพูดที่ว่า “บัดนี้ได้ท่านมาไว้เป็นที่ทำนุบำรุงแล้ว...แลคนทั้งปวงมาสรรเสริญว่า ท่านมีปัญญาเหมือนวันตัง จักเยนนั้หาสมไม่” และปิดท้ายด้วยหลักความเอื้อเฟื้อและความเห็นใจ อีกฝ่ายหนึ่ง โดยใช้ น้ำเสียงเย้ยหยัน เป็นการพูดแบบปากไม่ตรงกับใจ ดังคำพูดที่ว่า “ซึ่งเราว่าทั้งนี้ ตามความจริงท่านอย่างน้อยใจเลย” ทั้งนี้เพื่อต้องการดูถูกขงเบ้ง

ขงเบ้งได้ฟังจึงให้ความร่วมมือกับหลักการสนทนาเป็นอย่างดี ตอบกลับไปว่า

“ธรรมดาผู้มีปัญญาอันพิสดาร แม้จะคิดการใดก็ลึกซึ้ง ผู้มีปัญญาน้อยหาหยั่งรู้ถึงตลอด ไม่...แลท่านนี้ดีแต่จะพูดหลอกล่อผู้อื่น ยกยอตัวว่าดี แม้การมาถึงตัวแล้วจะทำไม่ได้เหมือนปากว่า การร้อยสิ่งจะให้ทำแต่สักสิ่งเดียวก็จะไม่ได้อีก นาน ไปเบื้องหน้าจะได้รับความอับยศแก่คนทั้งปวงอยู่”

จากการตอบกลับของขงเบ้ง จะเห็นได้ว่าขงเบ้งละเมียดหลักปริมาณ คือ ให้ข้อมูลเกินความ จำเป็น เพื่อต้องการใช้ประโยชน์จากข้อมูลนั้น คือความหมายดูถูกเดียวเจียว โดยใช้คำมีความหมาย บ่งชี้เป็นนัย ยกการอุปมาเปรียบตนเหมือนพญาครุฑ และเดียวเจียวเป็นนกทั่วไป นอกจากนี้ยัง

เปรียบเทียบเป็นหมอตีต้องรักษาคนไข้หนักซึ่งหมอตีต้องใช้ยาบ่อยๆรักษา จึงจะหายได้ เป็นการพูดโดยใช้หลักวิธีการ อธิบายเป็นขั้นตอนใช้การเปรียบเทียบให้เกิดความเข้าใจในการวางแผนการของตน แต่ขณะเดียวกันคำพูดดังกล่าวแฝงน้ำเสียงเย้ยหยันผู้ฟัง เช่น “ผู้มีปัญญาน้อยหาหยิ่งรู้ถึงตลอดไม่” ต่อจากนั้นใช้หลักคุณภาพ กล่าวถึงวิธีการรบที่ขงเบ้งวางแผนการทำลายกองทัพทหารของโจโฉได้ถึงยี่สิบหมื่น แล้วใช้คำพูดที่ละเมิดหลักการถ่อมตน ยกตนตบถมขวันตั้งผู้เป็นที่ยกย่องของเดียว เพื่อแสดงถึงความสามารถของตนให้เดี่ยวเจียวเห็น ดังคำที่ว่า “ซึ่งว่าท่านขวันตั้งงักยัดนั้น ก็ยังหาปรากฏได้ว่าทำกลอุบายในการสงครามเหมือนเราไม่” จากนั้นพูดโดยใช้หลักปริมาณอ้างถึงคุณคุณภาพว่า กำลังทหารน้อยย่อมแพ้กำลังทหารมากก็เป็นธรรมดาของการรบ แลพระเจ้าฮั่นโกก็เคยแพ้ในสงครามมาก่อน ภายหลังก็เอาชนะได้ และปิดท้ายด้วยคำพูดที่ต้องการตอกกลับคำพูดของเดี่ยวเจียวที่พูดดูถูกตน ขงเบ้งจบคำตอบลงด้วยการใช้หลักวิธีพูด ที่แฝงน้ำเสียงเย้ยหยันเหน็บแนมเดี่ยวเจียวด้วยคำพูดที่ว่า “ท่านนี้ดีแต่จะพูดลบหลู่ผู้อื่น ยกยอตัวว่าดี แม้การมาถึงตัวแล้วจะทำไม่ได้เหมือนปากว่า การร่ำลือสิ่งจะให้ทำแต่สักสิ่งเดียวก็จะไม่ได้อีก นานไปเบื้องหน้า จะได้รับความอภัยแก่คนทั้งปวงอยู่”

จากการตอบกลับดังกล่าวจึงเป็นไปตามความมุ่งหมายของขงเบ้ง เดี่ยวเจียวที่ต้องการจะใช้คำพูดเพื่อให้ขงเบ้งได้รับความอับอาย กลับจนมุมด้วยถ้อยคำโหวารของขงเบ้ง จนต้องเงียบไป

จากตัวอย่างการสนทนาดังกล่าว โดย ขงเบ้ง นั้น แสดงให้เห็นว่า ขงเบ้งเป็นผู้ที่มีสติปัญญาในการพูด เพื่อปกป้องตนเอง และทำให้คู่เจรจาทันทีกับเงียบไปนั้น เป็นการวิเคราะห์ตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์ โดยการตีความหมายการพูดประกอบกับสถานการณ์ นอกจากนี้ยังมีการสนทนาของจิวอี้ และแกกยู ที่แสดงถึงความสามารถในการเจรจาด้วยเช่นกัน

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวิเคราะห์บทสนทนาของตัวละครในเรื่อง สามก๊ก ฉบับเจ้าพระยาพระคลัง (หน) โดยใช้ทฤษฎีวจนปฏิบัติศาสตร์ เป็นพื้นฐาน และนำมาประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์ เพื่อให้ทราบถึงความหมายที่แท้จริงของการสนทนายระหว่างตัวละคร และวิธีการที่ใช้สนทนาโต้ตอบของตัวละครในเรื่องสามก๊ก

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาวิเคราะห์หัตสณทนาของตัวละครในเรื่อง “สามก๊ก” ฉบับเจ้าพระยาพระคลัง (หน) ตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงความหมายที่เกิดจากสนทนาของตัวละครในเรื่องสามก๊ก และแสดงให้เห็นถึงเจตนาที่แฝงไว้ในคำพูดของตัวละคร ซึ่งช่วยให้เกิดความเข้าใจในการอ่านเรื่องสามก๊กมากขึ้น
2. ทำให้ทราบวิธีการที่ตัวละครใช้ในการสนทนา ซึ่งเป็นผลให้เกิดความสำเร็จตามความมุ่งหมายของตัวละครที่เป็นผู้พูด และนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้
3. ทำให้มีแนวทางใหม่ในการศึกษาวรรณคดีประเภทร้อยแก้วให้มากขึ้น

ขอบเขตการวิจัย

1. การวิจัยนี้จะศึกษาวิเคราะห์หัตสณทนาของตัวละครในเรื่องสามก๊ก ฉบับเจ้าพระยาพระคลัง (หน) โดยศึกษาวิเคราะห์จากบทสนทนาของ 3 ตัวละคร ที่เป็นที่น่าสนใจของผู้นำก๊อทั้งสามก๊ก หรือที่เรียกว่า กุนซื่อ ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการใช้การเจรจาเพื่อเสนอความคิดเห็นแก่ผู้นำของตน แบ่งได้ดังนี้

ที่ปรึกษา เล่าปี่ ผู้นำ จ๊กก๊ก เลือกศึกษาวิเคราะห์หัตสณทนาของ ขงเบ้งซึ่งเป็นตัวละครหลัก และเป็นที่น่าสนใจของผู้เล่าปี่ มีจุดเด่นในการเจรจาทั้งฝ่ายตนและฝ่ายตรงข้าม เช่น ตอนที่เข้าเจรจากับซุนกวน

ที่ปรึกษา โจโจ ผู้นำ วุกกัก เลือกศึกษาวิเคราะห์บทสนทนาของ กุยกะ ซึ่งเป็นที่ปรึกษาคนสำคัญของ โจโจ แสดงความคิดเห็นและวิเคราะห์สถานการณ์ต่างๆ ได้แตกต่างจากที่ปรึกษาคนอื่นๆ และมีจุดเด่นในการเจรจาที่ทำให้โจโจพอใจ เช่น ตอนที่กล่าวถึงความแตกต่างระหว่างโจโจและอ้วนเสี้ยวสิบประการ

ที่ปรึกษา ชุนกวน ผู้นำ ง่อกัก เลือกศึกษาวิเคราะห์บทสนทนาของจิวอี้ ซึ่งเป็นที่ปรึกษาสำคัญตั้งแต่ครั้งชุนเซ็ก จนสืบต่อมาถึงชุนกวน จิวอี้มีจุดเด่นในการเจรจาให้ความคิดเห็นได้เป็นที่ยอมรับแก่ชุนกวน

2. ศึกษาวิเคราะห์บทสนทนาของ 3 ตัวละคร โดยอ้างอิงกับทฤษฎีวิัจจนกรรมของ เซอร์ลรัม ทั้งทฤษฎีความร่วมมือในการสนทนาและความหมายที่เป็นนัยของไกรซ์

นิยามศัพท์

บทสนทนาของตัวละคร หมายถึง ถ้อยคำที่ใช้พูดจาโต้ตอบกันของตัวละครในเรื่องสามก๊ก ตั้งแต่สองตัวขึ้นไป

เรื่องสามก๊ก หมายถึง หนังสือสามก๊ก ฉบับเจ้าพระยาพระคลัง (หน)

วัจนปฏิบัติศาสตร์ (Pragmatics) หมายถึง การศึกษาการใช้ภาษาในบริบททางสังคม โดยเน้นที่เจตนา และการตีความหมายของผู้ใช้ภาษาเป็นสำคัญ เป็นการศึกษาความหมายของถ้อยคำที่ไม่เหมือนกับการศึกษาความหมายของคำหรือความหมายของประโยค

วัจนกรรม (Speech Act) หมายถึง การกระทำที่เกิดขึ้น เมื่อผู้พูดหรือผู้เขียนกล่าวถ้อยคำใด ถ้อยคำหนึ่งกับผู้ฟังหรือผู้อ่านหรือผู้รับสารในบริบทใดบริบทหนึ่ง

กฎแห่งความร่วมมือในการสนทนา (Co operative Principle) หมายถึง กลไกที่ทำให้เกิดความร่วมมือในการสนทนา แบ่งออกเป็น

1. หลักการสนทนา ประกอบด้วย หลักคุณภาพ หลักปริมาณ หลักตรงประเด็น และหลักวิธีพูด
2. ความหมายที่บ่งเป็นนัยในการสนทนา ประกอบด้วย การละเมิดหลักการสนทนาแบบมีนัย และการละเมิดหลัก